

I dag lanseres den nye 50- og 500-kroneseddelen

Tale av sentralbanksjef Øystein Olsen på RS Noatun, Horten, 18. oktober 2018.

God morgen! Takk for at vi har fått lov å komme hit til Horten og Noatun for å markere det som er en stor begivenhet for oss. 30. mai i fjor reiste vi til Lofoten for å lansere den nye 100- og 200-kroneseddelen - de to første valørene i Norges nye seddelserie. I dag er vi i Horten for å markere at den nye 50- og 500-kroneseddelen settes i sirkulasjon.

Hvorfor akkurat Horten? Det er lett å svare på. På den nye 500-kroneseddelen er hovedmotivet en redningsskøyte. Siden oppstarten i 1891 har Redningsselskapet reddet mer enn 6000 menneskeliv på sjøen. Gjennom en formidabel innsats, i stor grad basert på frivillighet, har Redningsselskapet bidratt til trygghet og økt velferd langs kysten vår. På RS Noatun, der vi befinner oss i dag, blir store deler av mannskapet lært opp - mannskap som døgnet rundt er i beredskap for å bistå folk og fartøyer langs hele kysten.

Redningsskøyten du ser på 500-kroneseddelen, er RS 14 «Stavanger», sjøsatt i 1901. «Stavanger» ble bygd på Tollerodden i Larvik, ikke langt herfra, og er et fremragende eksempel på de mange trebåtene som ble skapt av skipsbyggerlegenden Colin Archer. Nylig ble det bestemt at «Stavanger» skal tilbake til Tollerodden, der båten blir en av hovedattraksjonene på et planlagt Colin Archer-senter.

Colin Archer-skøytene hadde sjøegenskaper som var overlegne i forhold til det konkurrentene greide å levere på den tida, og de er vakre å se på. For de som ønsker å se hvordan en ekte Colin Archer-skøyte ser ut, anbefaler jeg en tur ned til moloen når vi er ferdige med den offisielle delen av programmet her på Noatun. Der ligger skøyten som bærer navnet RS 1 «Colin Archer», og som takket være iherdig innsats fra ildsjeler fortsatt er i praktfull stand. Ved siden av ligger RS 135 «Kaptein E. Nygård», som til daglig er stasjonert her i Horten, og som det også er mulig å besøke.

Selv er jeg ikke helt uvant med å ferdes på sjøen. Jeg har vært på Hvaler hver sommer siden midten av 60-tallet, og har stor glede av å ferdes mellom holmer og skjær, riktignok i lav fart. Sjøkart og GPS er alltid på plass i båten. Det har ganske sikkert bidratt til at jeg foreløpig ikke har hatt bruk for bistand fra Redningsselskapet, men jeg er veldig klar over den jobben som Redningsselskapet gjør, og hva det betyr for de mange som ferdes i båt langs den fantastiske kysten vår. Det at dere finnes gjør livet tryggere, både for oss som ferdes på sjøen, og for de som venter på oss når vi kommer i land.

Dårlig vær og mørke gjør at det noen ganger er krevende å finne frem til sjøs, selv med godt utstyr. Fra området jeg pleier å ferdes i på Hvaler har jeg god utsikt til to fyr, Torbjørnshjæ og Struten, og jeg kan av og til skimte Færder. Selv om navigasjonssystemene blir stadig mer automatisert, har mange av fyrene våre fortsatt en viktig funksjon både som veivisere og som symboler på en kystkultur som svært mange nordmenn har et nært forhold til.

Et av disse fyrene har vi valgt som hovedmotiv på 50-kroneseddelen. Utvær fyr ligger vest for utløpet av Sognefjorden, på det som regnes som det vestligste punktet i Norge. Det ble reist i 1900, rager 45 meter opp i luften, og fyrlykten, som kanskje er den du kan skimte glimt fra på baksiden av 50-kroneseddelen, har en lysvidde på 19 nautiske mil. Utvær fyr regnes som et av hovedfyrene på Vestlandet, og var bemannet helt fram til 2004. Nå har automatikken tatt over, men fyret og fyrboligen er blitt et populært reisemål for folk i området.

Det er Kystverket som har det overordnede ansvaret for sjøveien i Norge, enten det er snakk om fyr, sjømerker, farleder, lostjenester eller fiskerihavner. Kystverket har også en svært viktig oppgave i å

forebygge forurensning, og å rydde opp dersom uhellet skulle være ute. Hovedkontoret for denne beredskapsvirksomheten er plassert her i Horten.

Vi i Norges Bank er veldig stolte av den nye seddelserien. Først og fremst fordi de er de sikreste sedlene vi noen gang har utgitt, men også fordi vi er veldig tilfredse med motiv- og temavalget. De nye sedlene representerer et ganske kraftig brudd med norsk seddeltradisjon. For første gang siden den norske kronen ble innført i 1875, utgir vi norske sedler uten portretter av kjente personer. Denne gangen har vi valgt å ty til en annen type motiver, men som har én ting til felles med personportrettene: De er med på å binde oss sammen som nasjon.

Havet, som er tema for den nye seddelserien, preger landet vårt på mange ulike måter. Som folk lever vi ved sjøen, og bruker havet som transportåre og til rekreasjon. Havet er kilde til velvære, velferd og velstand. På baksiden av 500-kroneseddelen kan vi skimte en oljeplattform. Det symboliserer en industri som har bidratt til å løfte velstandsnivået i Norge de siste tiårene. Men havet var viktig også før oljealderen. Torsken, som er gjengitt på den nye 200-kroneseddelen, har vært en av våre viktigste eksportartikler i århundrer, og er det fortsatt. Havet og det havet gir har vært en del av næringsgrunnlaget for alle som opp gjennom tidene har bosatt seg langs norskekysten.

Fyr, sjømerker og redningsskøyter har gjort livet på havet tryggere. Men de har også bidratt til økt velstand for de som bor ved kysten. De første redningsskøytene, som RS 14 «Stavanger» er et eksempel på, lå ikke i havn og ventet på at alarmen skulle gå. De ble med fiskerne ut på feltet, klare til å aksjonere dersom det brygget opp til uvær. Noen ganger sto det om liv, og folk måtte trekkes opp av havet. Andre ganger var det tilstrekkelig å ta et kobbelt med båter på slep inn til smulere farvann, der de lå trygt til vinden løyet. På denne måten bidro redningsskøytene til at fiskerne fikk flere dager ute på feltet, og familiene deres fikk mer å leve av.

Det er snart halvannet år siden vi lanserte de to første valørene av den nye seddelserien. Vi opplever at den nye 100- og 200-kroneseddelen har blitt tatt godt imot, og både produksjon, distribusjon og utskifting av gamle sedler har gått som planlagt. Jeg føler meg trygg på at lanseringen av de to neste valørene vil gå like smertefritt. Som jeg har vært inne på, er hovedmålet med seddelprosjektet at vi skal få sedler som er enda sikrere enn tidligere utgaver. Leif Veggum, som er direktør for kontante betalingsmidler i Norges Bank, skal snart fortelle om sikkerhetselementene som gjør at sedlene er tilnærmet umulig å forfalske. Men for at disse sikkerhetselementene skal fungere etter hensikten, er det viktig at vi som bruker sedlene gjør oss godt kjent med dem. Føler du at du trenger en oppfrisking, oppfordrer jeg deg til å gå inn på vår nettside [nyesedler.no](https://www.norges-bank.no/nyesedler), oppsøke vår Facebook-side eller bestille brosjyremateriell fra Norges Bank.

Den gamle 50- og 500-kroneseddelen vil du fortsatt kunne bruke i ett år etter at den nye utgaven er lansert, det vil si til og med 18. oktober 2019. Bruk gjerne gamle sedler når du handler, eller sett dem i banken i god tid før fristen. Slik kan du bidra til at også denne utskiftningen skjer mest mulig smidig og effektivt.

Lykke til med de nye sedlene!